

Nr 18.

Av herr **Lindahl m. fl.**, *angående statlig hjälp till mindre bemedlade studiebegåvade barn från landsbygden för genomgående av realskola.*

Den successiva avfolkningen av landsbygden som sedan länge pågått synes bli alltmer accentuerad. Det är många orsaker som locka människorna till städer och industrisamhällen, men den förnämsta torde vara den bättre chans till försörjning och bättre framtidsutsikter som de större orterna anses ge. En bidragande orsak till denna folkvandring är också utan tvekan den, att barnen vid dessa större orter erhålla en skolutbildning varom föräldrar med små inkomster inte kunnat drömma att ge dem om de bott kvar i landsbygdskommunen. Ty i städer och större industriorter finns ju i regel åtminstone realskola förlagd. Det är i detta fall föga underligt om föräldrar med stark känsla för sina barns framtid söka sig till platser där större möjlighet finnes att ge barnen en bättre reskost genom livet. Men alla människor kunna ju inte flytta från landsbygden. Det måste alltid finnas en hel del som av sitt arbete är tvingad att stanna kvar och som oftast också önskar kvarstanna. Detta gäller inte bara jordbrukare och lantarbetare, utan också hantverkare, arbetare i smärre industrier och skogsbruket, statstjänare och andra. För många av dessa känns det säkerligen både bitert och orättvist att den bättre skolutbildning, som deras i inkomster jämförliga grupper vid skolorna utan större uppoffringar kunna kosta på sina barn, skall vara obönhörligt stängd för deras egna, även om dessa äga en mycket god studiebegåvning.

Ty det står synnerligen uppenbart att när avstånden till skolorna bli så stora att dagliga resor inte gå att företaga kan den mindre inkomstagaren inte med bästa vilja i världen komma ut med de belopp som en skolnaackordering kostar. Men även om dagliga tåg- och bussförbindelser finnas, kosta dock, om avstånden äro av någon betydelse, biljetterna en hel del liksom eleverna inte alltid kunna klara sig på matsäck utan i någon utsträckning också tarva fickpengar. Men självfallet äro de som sakna daglig reseförbindelse värst handikappade. Det torde sålunda vara bevisat att ju längre bort från skolorna man kommer ju mindre antal barn blir det från dessa bygder i exempelvis realskolorna. Och självfallet äro barn från de avlägsna bygderna inte sämre begåvade än barn som ha turen att vara bosatta i eller omkring skolorna.

I en artikel i "Tiden" har en bekant skolman, rektor Stellan Arvidsson, just framhållit disproportionen i antalet elever mellan stad och land och vi tillåta oss citera följande: "Hudiksvalls läroverk har innevarande läsår 270 elever på realskolestadiet. Av dessa äro 148 från staden, 115 från den omgivande landsbygden och 9 från det övriga Sverige. Hudiksvall har något över 7,000 invånare, det område utom staden, som utgör läroverkets rekryteringsområde, har 40,000. Siffrorna visa att rekryteringen i förhållande till invånarantalet är 7

gångar större i staden än på landet. Siffrorna bli ännu värtaligare, om man konstaterar, att över hälften av de 115 bor på orter som ligga högst 20 kilometer från läroverket.”

I ett demokratiskt samhälle borde begåvningen vara utslagsgivande vid bedömandet av om barn skola ha högre skolundervisning eller inte. Här finnas dock alltfört kraftiga spärningar inte bara ekonomiska utan också sammanhängande med var bostadsorten är belägen. Vad den vid skolorten boende kan anse sig ha råd till ifråga om sina barns uppfostran, kan den som bor avsides inte tänka på trots att bådas ekonomiska förutsättningar kunna vara ungefär enahanda. Hur det sedan skall ordnas så att begåvade barn till mindre inkomsttagare på landsbygden skola få möjlighet att genomgå exempelvis realskolan, är inte gott att helt ge anvisning om då problemet kanske kan lösas på flera sätt. Det kan ju tänkas skolhem eller stipendier i form av statligt bidrag till skolinackordningen, liksom vid dagliga resemöjligheter fria resor. Tiderna äro ju f. n. tyvärr sådana att staten knappast kan anse sig ha råd att skapa nya utgiftsposter, men frågan är dock utan tvivel av sådan betydelse att den borde vara värd en allsidig prövning. Den motsättning mellan stad och land som i så många avseenden framträder bottnar ofta i att landsbygdens folkgrupper se sig tillbakasatta och inte ha möjlighet att hävda sig på samma sätt som stadsbefolkningen. Man kanske invänder att den bättre skolutbildningen bara ökar antalet ungdomar som vill in på kontors- eller liknande levnadsbanor, och landsbygden skulle sålunda inte ha mycken glädje av sina realstudenter. Detta är naturligtvis möjligt, men å andra sidan bör också landsbygdsungdom få sin chans till de bättre sysselsättningarna. Det visar sig ju också ofta att många ungdomar som genomgått högre skolor bli sin bygd trogna och stanna vid de arbeten som där finnas. Och nog behöver landsbygden kunnig ungdom, både näringslivet och det allmänna.

Självfallet har det problem vi här berört en ännu större omfattning än det påtalade. Många begåvade men mindre bemedlade elever önska väl inte högre än att få fortsätta studierna efter genomgången realskola. Men bara det, att de landsbygdens studiebegåvningar som här avses fingo tillfälle att bevista realskolan vore ett långt steg taget i rätt riktning.

Med stöd av ovanstående tillåta vi oss därför föreslå,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning över möjligheterna till att mindre bemedlade studiebegåvade barn från landsbygden erhålla statlig hjälp för genomgående av realskola.

Stockholm den 17 januari 1942.

Lars Lindahl.
Ernst Åqvist.

Erik Brandt.
Axel Jansson.

Göta Rosén.
Göran Pettersson.